

Väljaandja:	Vabariigi Valitsus
Akti liik:	määrus
Teksti liik:	algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	30.12.2005
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.05.2015
Avaldamismärge:	RT I 2005, 69, 539

Kantserogeensete ja mutageensete kemikaalide käitlemisele esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded¹

Vastu võetud 15.12.2005 nr 308

Määrus kehtestatakse «Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse» § 7 lõike 3 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

- (1) Määrusega sätestatakse töötervishoiu ja tööohutuse nõuded töötamisel kantserogeensete ja mutageensete kemikaalidega (edaspidi *kantserogeenjamutageen*).
- (2) Määrust kohaldatakse, kui käideldav aine või valmistis selles sisalduva aine alusel on «Kemikaaliseaduse» § 4¹ lõike 4 alusel kehtestatud korra kohaselt liigitatav 1. või 2. kategooria kantserogeeniks või mutageeniks, või kui aine või valmistis on nimetatud §-s 2 või vabaneb §-s 2 loetletud tööprotsesside käigus.
- (3) Määrust kohaldatakse kiirgustöötajate tööle «Kiirguseadusest» tulenevate erisustega.

§ 2. Kantserogeenset ohtu põhjustavad tööprotsessid

Kantserogeenset ohtu põhjustavad tööprotsessid on:

- 1) auramiini (CAS 492-80-8) tootmine;
- 2) tööprotsessid, kus töötaja võib kokku puutuda kivisöetahas, -tõrvas või -pigis sisalduvate polütsükliiliste aromaatsete süsivesinikega;
- 3) vaske ja niklit sisaldavate materjalide jootmine, keevitamine või muu termiline töötlemine, mille käigus tekib nende metallide tolmu, suitsu või aerosooli;
- 4) isopropüülalkoholi tootmise tugevalt happelised protsessid;
- 5) tööprotsessid, kus töötaja võib kokku puutuda kõva puidu, nt pöögi või tamme töötlemisel tekkiva tolmuaga;
- 6) muud tööprotsessid, kus esineb töötajate kantserogeenide või mutageenidega kokkupuute oht.

2. peatükk TÖÖANDJA KOHUSTUSED

§ 3. Töökeskkonna riskianalüüs

- (1) Kõikide tööprotsesside puhul, kus esineb töötajate kantserogeenide või mutageenidega kokkupuute oht, peab tööandja töökeskkonna riskianalüüsi käigus kindlaks määrama kokkupuute laadi, ulatuse ja kestuse ning sellest tulenevalt hindama riski töötajate tervisele ja ohutusele ning võtma tarvitusele vajalikud ennetusabinõud.
- (2) Riski hindamisel tuleb arvesse võtta kõiki kantserogeenide või mutageenidega kokkupuute viise, sealhulgas ka absorbeerumist nahka või naha kaudu organismi.
- (3) Tööandja peab erilist tähelepanu pöörama riskitundlike töötajate, nagu rasedate, rinnaga toitvate naiste ja alaealiste töötajate osalemisele tööprotsessis ning arvestama nende ohutuse tagamiseks õigusaktidega sätestatud piiranguid.
- (4) Tööandja on tööinspektori nõudmisel kohustatud esitama töökeskkonna riskianalüüsi tulemused.

§ 4. Terviseriski vähendamine

(1) Kui töökeskonna riskianalüüsi tulemused näitavad, et kantserogeenid või mutageenid võivad ohustada töötajate tervist, tuleb võimaluse piires vältida töötajate kokkupuudet nende ainetega, piirates nende ainete kasutamist, asendades need töötajatele ohutumate kemikaalidega või kasutades ohumat tehnoloogiat.

(2) Tööandja peab tagama, et terviseriskiga seotud piirkondadesse pääsevad ainult need töötajad, kelle töö või tööülesanded seda nõuavad.

(3) Kui tehniliselt ei ole võimalik asendada kantserogeene või mutageene ohutumate kemikaalidega või kasutada ohumat tehnoloogiat, peab tööandja tagama tehniliste võimaluste piires nende käitlemise suletud süsteemis.

(4) Kui lõikes 3 nimetatud suletud süsteemi kasutamine ei ole tehniliselt võimalik, peab tööandja tagama, et töötajate kokkupuude kantserogeenide või mutageenidega oleks minimeeritud ning vastava kemikaali tekitatav ohutegur ei ületaks sätestatud töökeskonna piirnормi.

(5) Kantserogeenide või mutageenide kasutamisel peab tööandja rakendama järgmisi meetmeid:

- 1) töökeskonnas hoitava või käideldava kantserogeeni või mutageeni koguse piiramine vajamineva miinimumini;
- 2) kantserogeenide või mutageenidega kokkupuutuvate töötajate arvu vähendamine võimaliku miinimumini;
- 3) tööprotsessi kavandamine nii, et kantserogeeni või mutageeni pihkumine töökeskonda oleks välditud või, kui vältimine ei ole võimalik, viidud miinimumini koos kontrollmeetmete rakendamisega;
- 4) kantserogeeni või mutageeni eemaldamine nende võimalikust pihkumise kohast kohtäratõmbe, üldventilatsiooni või teiste asjakohaste meetmete abil;
- 5) seiremeetodite kasutamine kantserogeeni või mutageeni pihkumise õigeaegseks avastamiseks;
- 6) ohutute töötavate ja -meetodite rakendamine, sh ühis- või isikukaitsevahendite kasutamine;
- 7) asjakohaste hügieeni meetmete rakendamine, sh põrandate, seinte ja muude pindade korrapärane puhastamine;
- 8) töötajate õigeaegne ja täpne teavitamine;
- 9) ohualade märgistamine ja nõuetekohaste ohutusmärkide, sh keelumärgi «Suitsetamise keeld» kasutamine piirkondades, kus töötajad puutuvad või võivad kokku puutuda kantserogeeni või mutageeniga;
- 10) tegevuskava koostamine võimaliku õnnetusjuhtumi puhuks, kui võib toimuda töötajate kokkupuude suure koguse kantserogeenide või mutageenidega;
- 11) käideldavate kemikaalide hoidmine hermeetiliselt suletavates ning selgelt ja nähtavalt märgistatud anumates;
- 12) ohtlike tootmisjäätmete kogumine hermeetiliselt suletavatesse ning selgelt märgistatud konteineritesse;
- 13) ohutute ladustamis-, transpordi- ja kahjutustamise meetodite rakendamine.

§ 5. Kontrollitav kokkupuude

(1) Kui mõne tööprotsessi, näiteks seadmete hooldustöö korral võib ette näha töötajate oluliselt suuremat kokkupuudet kantserogeenide või mutageenidega ja kui tavapärased tehnilised abinõud töötajate kaitsmiseks ei ole piisavad, määrab tööandja pärast töötajate või nende esindajatega konsulteerimist kindlaks erimeetmed, mis on vajalikud nende töötajate tervise ja ohutuse tagamiseks.

(2) Lõikes 1 nimetatud juhul antakse töötajatele kaitseriietus ja individuaalsed hingamisteede kaitsevahendid, mida nad peavad kandma niikaua, kuni kestab kokkupuude kantserogeenide või mutageenidega, kusjuures kokkupuude peab iga töötaja puhul piirduma lühima vajaliku ajaga.

(3) Lõikes 1 nimetatud juhul peab piirkond, kus tööd tehakse, olema selgelt märgistatud ja kõrvaliste isikute sissepääs sinna peab olema välditud.

§ 6. Erakorralise kokkupuute oht

(1) Tööandja peab nii kiiresti kui võimalik teatama töötajatele ja töökeskonnavolinikule tekkinud õnnetusohust või toimunud õnnetusjuhtumist, millega tõenäoliselt kaasneb töötajate kokkupuude kantserogeeni või mutageeniga, selle põhjustest, võimalikest tagajärgedest ja rakendatavatest kaitseabinõudest.

(2) Tööandja peab välja panema kirjalikud juhised, kuidas toimida õnnetusjuhtumi korral ning mida ette võtta õnnetuse tagajärgede vältimiseks.

(3) Saastunud piirkonda võivad siseneda ainult eriväljaõppe saanud töötajad, keda on vältimatult vaja remondi või muude vajalike tööde teostamiseks, kusjuures neile tuleb anda vajalik kaitseriietus ja hingamisteede kaitsevahendid. Saastunud piirkonnas viibimine peab piirduma lühima vajaliku ajaga.

§ 7. Tööhügieen

Tööandja peab töötajate võimaliku kantserogeenide või mutageenidega kokkupuute vältimiseks võtma tarvitusele järgmised tööhügieeni abinõud:

- 1) keelama söömise, joomise ja suitsetamise piirkondades, kus esineb kantserogeenide või mutageenidega saastatuse oht;
- 2) andma töötajatele asjakohase tööriietuse, vajaduse korral kaitseriietuse ja hingamisteede kaitsevahendid;
- 3) tagama töö- ja tänavariietuse jaoks eraldi hoiukohad;
- 4) andma töötajate kasutusse duššidega varustatud pesemisruumid ning vajadusel paigaldama silmadušid;

- 5) tagama, et kõik kasutatavad isikukaitsevahendid pärast tööpäeva lõppu puhastatakse, kontrollitakse ja pannakse hoiule kindlaksmääratud kohta;
- 6) tagama töö- ja kaitseriituse regulaarse puhastamise ja pesemise ning kõlbmatuks muutumise korral nende käitlemise «Jäätmeseaduse» kohaselt.

§ 8. Kantserogeenide või mutageenide käitlemisest teavitamine

(1) Tööandja on kohustatud teavitama Tööinspektsiooni kohalikku asutust vähemalt 30 päeva enne kantserogeenide või mutageenidega esmakordselt töö alustamist, esitades kirjalikult või elektrooniliselt järgmised andmed:

- 1) tööandja nimi ja aadress;
- 2) kasutatavate kantserogeenide või mutageenide loetelu koos neid identifitseerivate andmetega vastavalt «Kemikaaliseadusele»;
- 3) tööprotsesside või tehnoloogiate loetelu, mille puhul kasutatakse kantserogeene või mutageene ja nende kasutamise põhjendused;
- 4) valmistatavate või kasutatavate kantserogeene või mutageene sisaldavate ainete või valmististe kogused;
- 5) kantserogeenide või mutageenidega kokkupuutuvate töötajate arv, kokkupuute laad ja kestus tööpäeva või töönädala jooksul;
- 6) andmed kasutatavate ohutusabinõude, sealhulgas kasutatavate isikukaitsevahendite kohta.

(2) Kui tööandja on töökeskkonna riskianalüüsi käigus välja selgitanud kantserogeenide või mutageenidega kokkupuute ohu, on ta kohustatud Tööinspektsiooni kohalikku asutust sellest teavitama, esitades kirjalikult või elektrooniliselt lisaks lõikes 1 loetletud andmetele ka andmed kasutatava kantserogeeni või mutageeni teise kantserogeeni või mutageeniga asendamise juhtude kohta.

§ 9. Töötajate väljaõpe

(1) Tööandja peab kantserogeenide või mutageenidega kokkupuutuvatele töötajatele tagama asjakohase väljaõppe, mis peab hõlmama eelkõige järgmist:

- 1) kantserogeenide ja mutageenide tervistkahjustava toime tundmine, sealhulgas tervisekahjustuse riski suurenemine suitsetamisel;
- 2) kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuute vältimiseks rakendatavad ohutusabinõud;
- 3) kasutatavate ohumärguannete tundmine;
- 4) ettevõttes kehtestatud tööühigieeninõuded;
- 5) isikukaitsevahendite, sh kaitseriituse kasutamise eesmärk ja kord;
- 6) tegutsemisjuhised ohtliku olukorra tekkimisel.

(2) Väljaõpet tuleb korrata, kui tööprotsessis tehakse olulisi muudatusi, mis puudutavad kasutatavaid kantserogeene või mutageene, seadmeid või tehnoloogiat.

§ 10. Töötajate teavitamise erijuhud

(1) Tööandja teavitab töötajaid ettevõttes kasutatavatest kantserogeene või mutageene sisaldavatest seadmetest ja konteineritest ning tagab, et kõik neid aineid sisaldavad seadmed, konteinerid ja pakendid kannavad selgesti loetavat märgistust ning hästi nähtavaid hoiatusmärke.

(2) Tööandja peab koostama ja kinnitama kirjalikud juhised kantserogeenide ja mutageenide käitlemiseks ning tagama, et need oleksid töötajatele kättesaadavad ning vajadusel nähtavale kohale välja pandud.

§ 11. Kantserogeenidest või mutageenidest mõjutatud töökeskkonnas töötavate inimeste üle arvestuse pidamine

(1) Tööandja peab pidama töö tõttu kantserogeenidest või mutageenidest ohustatud töötajate nimekirja.

(2) Nimekirjas tuleb töötaja kohta esitada järgmised andmed:

- 1) töötaja ees- ja perekonnanimi;
- 2) tööülesande kirjeldus;
- 3) kantserogeeni või mutageeni, millega töötaja on kokku puutunud, nimetus;
- 4) kantserogeeni või mutageeni toimunud kokkupuute kestus.

(3) Andmeid nimekirja kantud töötaja kohta peab tööandja hoidma ajakohasena ja säilitama vähemalt 40 aastat pärast töötaja viimast kokkupuudet kantserogeeni või mutageeniga.

(4) Töötajal on õigus saada teada tema kohta nimekirja kantud andmeid.

(5) Töötajatel ja töökeskkonnavolinikul peab olema võimalik tutvuda nimekirja puudutava isikustamata statistilise teabega.

(6) Töötajate nimekirjaga on õigus tutvuda töötervishoiuarstil, töökeskkonnaspetsialistil ja tööinspektoril.

§ 12. Töötajate tervisekontroll

(1) Tööandja tagab, et kõik kantserogeenidest või mutageenidest ohustatud töötajad läbivad tervisekontrolli vastavalt korrale, mis on kehtestatud «Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse» § 13 lõike 1 punkti 7 alusel.

(2) Kui tervisekontrolli käigus avastatakse ühel töötajal kantserogeeni või mutageeniga kokkupuute tagajärjel tekkinud tervisehäire, peavad tervisekontrolli läbima ka teised töötajad, kes töötavad samalaadsetes tingimustes. Sellisel juhul tuleb teostada ka täiendav töökeskkonna riskianalüüs.

(3) Töötaja peab läbima tervisekontrolli töötervishoiuarsti poolt määratud ajavahemike järel ka pärast kantserogeeni või mutageeniga kokkupuutumise lõppu.

(4) Töötajatel on õigus saada teada oma tervisekontrolli tulemused.

(5) Tööandjal on õigus saada ülevaade töötajate tervisekontrolli tulemustest.

3. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 13. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 15. veebruari 2000. a määrus nr 51 «Kantserogeensete ja mutageensete ainete kasutamisel esitatavad nõuded töökohal» (RT I 2000, 12, 84) tunnistatakse kehtetuks.

¹Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest (EÜT L 158, 30.04.2004, lk 50–76).

**Keskkonnaminister
peaministri ülesannetes Villu REILJAN**

Sotsiaalminister Jaak AAB

Riigisekretär Heiki LOOT